

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра психології**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

**Матеріали вузівської науково-
практичної конференції студентів,
аспірантів та молодих вчених**

(28 листопада 2016 р.)

Київ 2016

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Актуальні проблеми організаційної та економічної психології: вузівська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених (28 листопада 2016 р.): тези доп. / Відп. Ред. О.М. Хлонь, Л.С. Процик. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 371 с.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Максимально зменшено втручання в обсяг та структуру матеріалів. Редакційна колегія не несе відповідальність за достовірність статистичної та іншої інформації, що представлена в рукописах.

Редакційна колегія:

М.С. Корольчук, д-р психол. наук, проф.
В.М. Корольчук, д-р психол. наук, проф.
О.В. Полунін, д-р психол. наук, проф.
С.М. Миронець, канд. психол. наук, доцент.
Г.М. Ржевський, канд. психол. наук, доцент.
О.М. Хлонь, канд. психол. наук, доцент.
Л.Ф. Вербицька, канд. психол. наук, доцент.
О.Ф. Ванюшина, канд. філос. наук, доцент.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
-----------------------	----------

МАТЕРІАЛИ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ.....	11
--	-----------

Шейко Тетяна, студентка 2 курсу 22м групи ФЕМП

Психологічні засади формування корпоративної культури (на прикладі працівників залізничного транспорту України).....

11

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Шатілова Олександра, студентка 2 курсу 22м групи ФЕМП

Психодіагностичний інструментарій інформаційного стресу.....

20

Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Пасічна Валерія, Аспірант, Університет економіки та права «КРОК»

Психологічний аналіз детермінант і проявів впливу безробіття на адаптаційні можливості особистості за матеріалами закордонних досліджень.....

31

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Орел Анна, студентка 2 курсу 22м групи ФЕМП

Психологічні показники гендерної взаємодії студентів університету.....

35

Науковий керівник: Берзін Валерій Іванович, д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України

СЕКЦІЯ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНА ТА ЕКОНОМІЧНА ПСИХОЛОГІЯ.....	52
--	-----------

Войтюк Альона, 2 курс 22м група ФЕМП

Психологічні детермінанти професійного здоров'я викладачів університету.....

52

Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Надточей Марина, 2 курс 22м група ФЕМП

Психологічний зміст і методики формування позитивного іміджу організації (на прикладі «Ощадбанку»).....

61

Науковий керівник: Берзін Валерій Іванович д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України

Сапунова Анастасія, 2 курс 22м група ФЕМП

Чинники професійного вигорання вчителів загальноосвітньої школи.....

72

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Комаринська Іванна, 2 курс 22м група ФЕМП

Подолання професійної кризи ідентичності на початковому етапі адаптації.....80

Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Крива Наталія, 2 курс 22м група ФЕМП

Психологічне забезпечення адаптаційного входження студентів у навчальну діяльність.....90

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Струк Марина, 2 курс 22м група ФЕМП

Вплив особистісного тренінгу на рівень адаптації студентів до навчальної діяльності.....102

Науковий керівник: Берзін В.І., доктор мед.наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Котова Анна, 1 курс 5м група ФЕМП

Психологічне забезпечення адаптації працівників.....113

Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

Кушніренко К.О., асистент кафедри психології КНТЕУ

Основні методики вивчення психологічних особливостей професіографії діяльності спеціалістів банківської сфери.....116

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Смішко Ольга, курс 4, факультету Виробництво харчової продукції

Професійна толерантність керівника.....122

Науковий керівник: Дудник Лариса Володимирівна, викладач-спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Бурян Карина, курс 4, факультету Виробництво харчової продукції

Технологія формування команд в організаціях.....128

Науковий керівник: Дудник Лариса Володимирівна, викладач-спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Глухенький Андрій, курс 4, факультету Виробництво харчової продукції

Психологічні фактори забезпечення ефективної діяльності працівників ...132

Науковий керівник: Дудник Лариса Володимирівна, викладач-спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Жовнер Віталій, аспірант кафедри психології КНТЕУ

Особливості чинників конкурентоспроможності в кризові періоди професійного розвитку особистості.....136

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Приймук О.О. аспірант, кафедри психології КНТЕУ

Особливості прояву комунікативних якостей у процесі навчання майбутніх фахівців ресторанного бізнесу.....141

Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Миронець Сергій Миколайович, к.психол.н., доцент

Психологічні особливості відбору та формування зведених підрозділів міжнародних гуманітарних місій.....142

СЕКЦІЯ 2. ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....142

Хоменко В'ячеслав, 2 курс 22м група ФЕМП

Теоретико-методичні підходи до профорієнтації в наукових дослідженнях.....147

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Пастухова Зінаїда, 2 курс 22м група ФЕМП

Психологічні особливості професійного відбору персоналу у Всеукраїнській молодіжній організації AIESEC в Україні.....156

Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Ізовіт Марія, 2 курс 22м група ФЕМП

Самовизначення майбутніх психологів: зміст і структурні компоненти...161

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Підкручний Олександр, 2 курс 22м група ФЕМП

Індивідуально-психологічні характеристики працівників торговельного підприємства в конфліктній взаємодії (на прикладі ПАТ «АТБ»).....178

Науковий керівник: Берзінь Валерій Іванович, д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України

Ткаченко Ксенія, 2 курс 22м група ФЕМП

Психологічні особливості формування корпоративного іміджу державної організації (на прикладі Київського молодіжного центру праці).....193

Науковий керівник: Полунін Олексій Васильович, д-р. психол. наук, ст.наук.спів

Демченко Олексій, 2 курс 22м група ФЕМП
Особливості вивчення стресостійкості студентів-спортсменів.....210
Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Овчаренко Ірина, 2 курс, 22м група ФЕМП
Роль профорієнтації в професійному самовизначенні молоді.....224
Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Балан-Король Вероніка, 1 курс 5м група ФЕМП
Професійний відбір працівників банків.....236
Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

Жигаліна Вікторія, 1 курс 5м група ФЕМП
Психологічні особливості атестації працівників в організації.....242
Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

Куденчук Діана, 1 курс 5м група ФЕМП
Детермінанти професійного здоров'я працівників організації.....248
Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

Ященко Світлана, 1 курс 5м група ФЕМП
Теоретичне вивчення проблеми професійного вигорання вчителів.....255
Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

Чумаченко Ганна, 1 курс 5м група ФЕМП
Теоретичний аналіз літературних джерел з проблематики забезпечення професійного здоров'я працівників організації.....264
Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

СЕКЦІЯ 3. СОЦІОЛОГІЯ У СПРИЙНЯТТІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ.....272

Іщенко Марія, 2 курс 22м група ФЕМП
Психологічні показники ортобіозу студентів університету.....272
Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Коваль Аліна, 2 курс 22м група ФЕМП

Психологічні технології удосконалення навичок персоналу банку до роботи в команді.....288

Науковий керівник: Корольчук Микола Степанович, д-р. психол. наук, проф.

Майструк Катерина, 1 курс 5м група

Формування психічного і фізичного здоров'я студентів.....295

Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

Холодна Катерина, 1 курс 5м група

Соціально-психологічні умови задоволеності працівників.....299

Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук, доц.

Чернега Наталія, Аспірант ФЕМП

Психологічні детермінанти іміджу вищого навчального закладу.....305

Науковий керівник: Корольчук Валентина Миколаївна, д-р. психол. наук, проф.

Олашин Євгенія, 4 курс, гуманітарний факультет

До питання професійно-особистісного становлення майбутніх психологів.....308

Науковий керівник: Барчій Магдалина Степанівна

Ралко Альбіна, асп. каф. психол. заочної форми навчання, ФЕМП

Успішне здійснення аудиторської діяльності (опитування магістрів).....312

Науковий керівник: Полунін Олексій Васильович, д-р. психол. наук, ст.наук.спів.

Греба Ілдіко, курс 2м, гуманітарний факультет

До питання діагностики адаптаційного входження студентів у професійно-освітню діяльність.....317

Науковий керівник: Березовська Лариса Іванівна, канд. психол. наук, доц.

Конц Тімеа, курс 2м, гуманітарний факультет

До питання діагностики психологічної готовності студентів до розв'язання професійних конфліктів.....321

Науковий керівник: Березовська Лариса Іванівна, канд. психол. наук, доц.

Воронова Ольга, аспірант, гуманітарний факультет

Проблема рефлексії в професійній діяльності майбутнього вихователя...325

Науковий керівник: Щербан Тетяна Дмитрівна, д-р. психол. наук, проф.

**СЕКЦІЯ 4. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ
КАР'ЄРНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....328**

Котова Юлія, 1 курс 5м група ФЕМП

Самореалізація фахівців на підприємстві.....328

*Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук,
доц.*

Тромса Марія, 1 курс 5м група ФЕМП

Мотивація педагогічних працівників.....331

*Науковий керівник: Ржевський Геннадій Миколайович, канд. психол. наук,
доц.*

**Процик Любов, аспірант кафедри психології та педагогіки НПУ
ім. М.П. Драгоманова**

*Гендерний аспект реалізації механізмів психологічного захисту
інтелектуально обдарованими підлітками.....325*

Науковий керівник: Приходько Юлія Олексіївна, д-р. психол. наук, проф.

**Кузьменко Анастасія, 5 курс, факультету торгівлі, маркетингу та сфери
обслуговування**

*Кар'єрні домагання студентської молоді як вимір професійного
самовизначення.....337*

Науковий керівник: Штифурак Віра Євгенівна, д-р. пед. наук, проф.

**Подобайло Валетнина, 5 курс, факультету торгівлі, маркетингу та сфери
обслуговування**

*Готовність до професійного зростання студентської молоді в контексті
кар'єрної перспективи.....341*

Науковий керівник: Штифурак Віра Євгенівна, д-р. пед. наук, проф.

**В.І. Берзін, д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України,
В.П. Стельмахівська, к.мед.н, доц., НМУ ім. О.О. Богомольця,
О.В. Берзін, лікар, Л.С. Процик, аспірант кафедри педагогіки та
психології НПУ ім. М.П. Драгоманова, асистент**

*Організаційні та соціальні аспекти збереження психічного та соматичного
здоров'я дитячого та юнацького населення (історія та сьогодення
проблеми).....345*

**В.І. Берзін, д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України,
В.П. Стельмахівська, к.мед.н, доц., НМУ ім. О.О. Богомольця,
О.В. Кірсанова, к.мед.н., доц. НМУ ім. О.О. Богомольця, Л.С. Процик,**

**аспірант кафедри педагогіки та психології НПУ ім. М.П. Драгоманова,
асистент**

*Психофізіологічні засади організації профілактичних заходів серед
учнівської молоді (основні етапи становлення та розвитку).....348*

**В.І. Берзінь, д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України,
В.П. Стельмахівська, к.мед.н, доц., НМУ ім. О.О. Богомольця,
Л.С. Процик, аспірант кафедри педагогіки та психології НПУ ім.
М.П. Драгоманова**

*Психолого-педагогічні та соціальні основи організації здоров'язберегаючих
технологій профілактики шкідливих звичок серед учнівської молоді різних
вікових категорій(умови формування та досягнення).....355*

**В.І. Берзінь, д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України,
В.П. Стельмахівська, к.мед.н, доц., НМУ ім. О.О. Богомольця,
О.В. Кірсанова к.мед.н., доц., НМУ ім. О.О. Богомольця, Л.С. Процик,
аспірант кафедри педагогіки та психології НПУ ім. М.П. Драгоманова,
асистент, О.В. Берзінь, лікар**

*Актуальні проблеми організації психофізіологічних засад безпеки
життєдіяльності школярів та студентів(здобутки, проблеми та шляхи їх
подолання).....361*

**В.І. Берзінь, д-р мед.наук, проф., член-кореспондент НАПН України,
В.П. Стельмахівська, к.мед.н, доц., НМУ ім. О.О. Богомольця,
О.В. Берзінь, лікар, Л.С. Процик, аспірант кафедри педагогіки та
психології НПУ ім. М.П. Драгоманова, асистент**

*Психогігієнічні та медико-соціальні особливості формування здорового
способу життя та гігієнічного виховання молодого населення різного
віку(історія та сьогодення).....367*

спрямовані на аналіз впливу умов оточуючого середовища на особистість та життєдіяльність індивіду в усіх її проявах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: [монографія] / О.М. Кокун. – К. : Міленіум, 2004. – 265 с.
2. Корольчук М.С. Теорія і практика професійного відбору / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 536 с.
3. Пашукова Т.І. Практикум із загальної психології / Т.І. Пашукова, А.І. Допіра, Г.В. Дьяконов / за ред. Т.І. Пашукової. – 2-ге вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2006. – 203 с.

Конц Тімеа, курс 2м, гуманітарний факультет

Науковий керівник: Березовська Лариса Іванівна, канд. психол. наук, доц.

До питання діагностики психологічної готовності студентів до розв'язання професійних конфліктів

Модернізація освітньої системи України ставить нові питання про рівень знань і вмінь фахівців з різних видів діяльності. Найважливіше завдання сучасної вищої школи – підготовка компетентного, гнучкого, конкурентоспроможного фахівця, який здатний досягати поставлених цілей у професійній діяльності в умовах мінливості, підвищеної конфліктності сучасного суспільства за рахунок володіння методами розв'язання різних видів професійних завдань; реалізовувати способи життєдіяльності в конфліктних ситуаціях і конфліктах у взаємодії із суб'єктами професійної діяльності з метою попередження негативних конфліктів, що є основою готовності працівника до професійної діяльності, суттєвою передумовою ефективного виконання ним функціональних обов'язків на обійманій посаді.

Проблема готовності особистості до діяльності, зокрема професійної, в психолого-педагогічній науці знайшла відображення при розв'язанні широкого кола теоретичних та прикладних питань, спрямованих, переважно, на дослідження професійного становлення, розвитку та самовдосконалення особистості (О. Бодальов, А. Деркач, О. Дубасенюк, Е. Зеєр, А. Маркова, Л. Мітіна, В. Семиченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, Д. Узнадзе та ін.).

Аналіз психолого-педагогічної літератури, досліджень із загальних питань конфліктології свідчить, що значний теоретичний і практичний досвід роботи з конфліктами накопичено як зарубіжними (З. Фрейд, К. Юнг, Я. Морено, Д. Карнегі, Х. Корнеліус, Л. Юрі, Р. Фішер, Д. Скотт, А. Маслоу, К. Роджерс), так і російськими дослідниками (А. Анцупов, П. Блонський, Д. Виготський, Л. Петровська, Б. Хасан, А. Шипілов та ін.). Зазначена проблема знайшла висвітлення у таких аспектах: формування готовності майбутнього фахівця до розв'язання професійних конфліктів (З. Дринка, С. Ємельянов, Н. Підбуцька, Н. Самсонова та ін.); конфліктологічної готовності курсантів (М. Козяр, С. Чистяков та ін.); готовності управлінців до розв'язання конфліктів (О. Бондарчук, Т. Дзюба, Л. Карамушка, Н. Коломінський та ін.); готовності майбутніх дільничних інспекторів міліції до розв'язання конфліктних ситуацій під час навчання у

вищому навчальному закладі МВС України (В. Лазарева); конфліктологічної культури фахівця (Н. Самсонова); готовності вчителя до вирішення конфліктних ситуацій у педагогічному процесі (Г. Болтунова). З. Дринка вивчала дидактичні умови підготовки студентів до вирішення професійних конфліктологічних завдань; І. Устинов – психолого-педагогічні умови готовності військових фахівців до вирішення конфліктних ситуацій; Ю. Костюшко – педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя до міжособистісної взаємодії в ситуації конфлікту.

Психологічна готовність до розв'язання професійних конфліктів – це комплекс знань, умінь та навичок, особистісних якостей фахівця, який забезпечує конструктивне сприйняття та продуктивне врегулювання конфліктів у професійно-управлінській взаємодії [1; 4].

Так, Варлакова Є. готовність до розв'язання міжособистісних конфліктів трактує як стійку систему професійно важливих якостей особистості, її досвід, знання, навички, вміння, що є необхідними як для конструктивного розв'язання міжособистісних конфліктів у життєдіяльності клієнтів, так і у взаємодії психолога з клієнтом. Лазарева В. констатує, що готовність до розв'язання конфліктних ситуацій є цілісною якістю особистості, яка характеризує її емоційно-вольову мобілізаційність у момент включення в ситуацію конфліктного характеру. Холковська І. вважає, що зміст готовності майбутніх учителів до попередження і розв'язання конфліктів полягає у вмінні займати конструктивну позицію у професійній діяльності за умов розгортання конфліктної ситуації, прагненні дотримуватися установок і правил діалогічного спілкування, вмінні реалізувати всі етапи керівництва конфліктними ситуаціями (діагностика конфлікту, прогнозування особливостей розвитку, попередження, власне конфліктна взаємодія, розв'язання проблемної ситуації).

За своєю структурою вона є складним, багатоаспектним, особистісним новоутворенням, яке включає функціонально пов'язані між собою та взаємообумовлені такі компоненти: когнітивний – сукупність конфліктологічних знань (конфліктологічна грамотність); операційний – сукупність умінь і навичок практичного характеру, які забезпечують реалізацію фахівцем технології управління конфліктними процесами в межах професійної діяльності (технологічність); особистісний – сукупність індивідуально-психологічних якостей особистості, які виявляються в умовах конфліктної ситуації й характеризують її як суб'єкта конфліктної взаємодії (саморегуляція) [2].

Ложкін Г.В. зазначає, що готовність включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний і операційно-виконавський блоки. Мотиваційно-ціннісний блок готовності являє собою широку гаму гуманістичних установок і професійно обумовлених особистісних якостей: спостережливість, справедливість, доброзичливість, витримку, толерантність, самовладання, об'єктивність і неупередженість, інтуїцію, професіоналізм. Когнітивний блок готовності до вирішення конфліктів передбачає знання фундаментальних положень людинознавства, закономірностей анатомо-фізіологічного і психічного розвитку різних вікових груп, методики комплексного вивчення особистості, причин виникнення конфліктів, методів і прийомів діагностики конфліктних ситуацій, способів корекції і вирішення конфліктів. Операційно-виконавський блок готовності до вирішення конфліктів передбачає вміння дотримуватися права і свободи людини, передбачити і попереджати конфлікти, здійснювати діагностику та корекцію девіантної поведінки, аналізувати природу конфліктів і знаходити адекватну їй інструментування їх подолання

Дослідження психологічної готовності студентів до розв'язання професійних конфліктів доцільно здійснювати за методиками, що дозволяють вивчити компоненти психологічної готовності студентів до розв'язання професійних конфліктів. А саме: методика діагностики стратегій розв'язання конфліктних ситуацій Д.Джонсона і Ф.Джонсона (адаптований варіант Т.Д.Кушнірук), методика «Стратегія боротьби з конфліктом» (Д.Веттен, К.Камерон), тест «Оцінка рівня конфліктності особистості», методика оцінювання агресивності А.Асінгера, методика визначення типу темпераменту Г.Айзенка, методика визначення потреби у спілкуванні.

Для обґрунтування вибору саме вище перерахованих методик доцільно буде охарактеризувати кожну з них.

Методика діагностики стратегій розв'язання конфліктних ситуацій Д.Джонсона і Ф.Джонсона (адаптований варіант Т.Д.Кушнірук) [2]. Кількість балів, яка набрана учасником опитування за кожною стратегією, дає уявлення про те, наскільки виражена у нього та чи інша форма поведінки в конфліктній ситуації. Чим більшою є загальна сума балів за певною стратегією розв'язання конфліктів, тим частіше людина схильна застосовувати її в умовах конфліктної ситуації. Чим менша загальна сума, тим рідше вона користується нею.

Аналізуються індивідуальні дії та стратегія поведінки особистості під час конфлікту з урахуванням двох умов: важливості досягнення мети та підтримання хороших стосунків з опонентами. Важливість досягнення мети для кожної конфліктуючої сторони може мати неабияке значення або ж не мати ніякого. Тому вирішення конфлікту частково залежить від наполегливості, з якою опоненти прагнуть задовольнити особисті інтереси. Підтримання хороших стосунків на даний момент і в майбутньому для конфліктуючих сторін може бути важливим або ж не мати жодного значення. Важливість хороших стосунків з іншими, готовність врахувати їхні інтереси також впливають на дії під час конфлікту. Характеристика основних стратегій розв'язання конфліктів у відповідності до індивідуальних дій особистості у конфліктній ситуації, які визначаються за допомогою методики. Стратегії поведінки: втеча (черепиха), примус (акула), згладжування (плюшевий ведмедик), компроміс (лисиця), конфронтація (сова).

Методика «Стратегія боротьби з конфліктом» (Д.Веттен, К.Камерон) [2]. призначена для виявлення особистісних переваг у виборі стратегії врегулювання конфлікту. Стратегії врегулювання конфлікту: примус (суперництво, боротьба), співпраця, уникання, пристосування, компроміс.

Тест «Оцінка рівня конфліктності особистості» [5]. Конфліктність особистості – це інтегративна особистісна якість, що характеризує рису характеру індивіда чи їх комплекс і визначається індивідуально-психологічними характеристиками особистості. Конфліктність особистості визначається комплексною дією наступних факторів: психологічних (особливостей темпераменту, рівня агресивності, психологічної стійкості й саморегуляції, актуального емоційного стану, соціально-психологічних установок і цінностей, ставлень до опонента, комунікативної компетентності тощо); соціально-психологічних (особливостей умов життя й діяльності, середовища й соціального оточення, загального рівня культури тощо).

Конфліктних особистостей поділяють на ситуативно і перманентно конфліктних (класифікація Ф.М.Бородкіна та Н.М.Коряк) [3]. Для ситуативно конфліктних людей конфліктність є не властивістю характеру, а наслідком конфліктних ситуацій.

Ситуативними передумовами виявлення конфліктності особистості виступають: незадоволеність актуальної потреби, почуття невизначеності, невпевненості, дезорієнтованість, втома, нестійкий настрій, підвищена збудливість, навіюваність, недостатня або викривлена поінформованість. Перманентно конфліктна особистість – це індивіди, для яких конфліктність – постійна властивість їхньої поведінки, що визначається особливостями характеру.

До характерологічних передумов виявлення конфліктності особистості можна віднести: нетерпимість до недоліків інших; занижена самокритичність; нестриманість у почуттях; укорінені негативні забобони, упереджене ставлення до людей; схильність до агресивної поведінки; схильність підкоряти собі інших; невихованість; відсутність внутрішньої духовної культури; неуважність до людей; егоїзм.

Оцінки конфліктності: 14-20 балів – низький рівень конфліктності; 21-24 бали – рівень конфліктності нижчий за середній; 25-29 бали – середній рівень конфліктності; 30-34 бали – рівень конфліктності вищий за середній; 35-42 бали – високий рівень конфліктності.

Методика оцінювання агресивності А.Асінгера [3] призначена для визначення рівня індивідуальної агресивності особистості. Агресивність людини – це риса, яка обумовлена потребою самоактуалізації. При надто низькому рівні прояву агресивності людина покійно приймає всі удари долі, пасивна у досягненні своєї мети, якщо на шляху до її досягнення зустрічаються значні перешкоди. При надто великій агресивності людина набуває недоброї слави конфліктної особистості, втрачає прихильність оточуючих, спілкуванню з нею намагаються запобігати.

Методика «оцінка рівня тривожності» (Спілбергера - Ханіна) [5] призначена для дослідження рівня особистісної та ситуативної тривожності. Реактивна чи ситуативна тривожність характеризується напруженістю, неспокоєм, нервозністю. Особистісна тривожність – це стійкий стан. Вона характеризує схильність людини сприймати значну кількість ситуацій як загрозливі, реагувати на них станом тривоги. Певний рівень тривожності – природна і обов'язкова особливість активної особистості.

При аналізі результатів треба мати на увазі, що загальний підсумковий показник по кожній з шкали може перебувати в діапазоні від 20 до 80 балів. При цьому чим вище підсумковий показник, тим вищий рівень тривожності (ситуативної або особистісної). При інтерпретації показників можна використовувати наступні орієнтовні оцінки тривожності: до 30 балів - низька, 31 - 44 бали - помірна; 45 і більше - висока.

Методика визначення типу темпераменту Айзенка [5]. Інтерпретація результатів. Визначається тип темпераменту і яскраво виражені риси характеру: холерик - екстраверт, емоційно нестійкий; сангвінік - екстраверт, емоційно стабільний; меланхолік - інтроверт, емоційно нестійкий; флегматик - інтроверт, емоційно стійкий. Як правило, типи темпераменту не зустрічаються в житті в чистому вигляді і можна говорити тільки про перевагу тих чи інших рис.

Тест для визначення потреби у спілкуванні (Ю.М. Орлов, В.І. Шкуркін, Л.І. Орлова) [2]. Інтерпретація результатів. Сума балів свідчить про рівень ПС: до 22 балів – низький; 23-25 – нижче середнього; 26-27 – середній; 28-29 – вище середнього; 30-33 – високий.

Таким чином, описані методики дозволяють визначати психологічну готовність студентів вищих навчальних закладів до розв'язання професійних конфліктів у майбутній практичній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анцупов А.Я. Конфликтология: учебник для вузов / А.Я. Анцупов, А.И. Шипилов. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 551с.
2. Дзюба Т.М. Комплекс методик для діагностики психологічної готовності керівника школи до взаємодії в умовах конфлікту / За наук. ред. Л.М. Карамушки. – Полтава: ПОППО. – 2005. – 64с.
3. Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии. / С.М. Емельянов – СПб.: Изд-во Питер, 2000. – 368 с.
4. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: навч. посібник / Л.М. Карамушка. – К. : Либідь, 2004. – 424 с.
5. Пашукова Т.І. Практикум із загальної психології / Т.І. Пашукова, А.І. Допіра, Г.В. Дьяконов / за ред. Т.І. Пашукової. – 2-ге вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2006. – 203 с.

Воронова Ольга, аспірант, гуманітарний факультет

Науковий керівник: Щербан Тетяна Дмитрівна, д-р. психол. наук, проф.

Проблема рефлексії в професійній діяльності майбутнього вихователя

Проблемі підготовки майбутніх педагогів присвячено багато психолого-педагогічних досліджень. Сьогодні особливо гостро постає питання якості обов'язкової дошкільної освіти. Підготовка фахівців – вихователів, як свідчать сучасні дослідження є мало вивченою. Саме тому, мета дослідження полягає у теоретичному дослідженні специфіки рефлексивних процесів у професійному становленні фахівця дошкільної освіти.

Аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних авторів щодо проблеми рефлексії в професійній діяльності майбутнього педагога-вихователя, доводить, що: у вітчизняній психолого-педагогічній літературі, так само, як і в зарубіжній, немає єдиного підходу до визначення поняття «рефлексія». Серед багатьох необхідних сучасному вихователю професійно-педагогічних характеристик особливе значення мають перцептивно-рефлексивні здібності, пов'язані з особливостями розвитку рефлексії. (Н.В.Кузьміна, А.О.Реан, Є.І.Рогов і ін.).

Ефективність діяльності педагога-вихователя обумовлена не тільки наявністю перцептивних здібностей, але й присутністю рефлексивної компетентності, при якій професійна якість особистості дозволяє найбільш ефективно й адекватно здійснювати рефлексивні процеси, реалізацію рефлексивної здібності, що забезпечує процес розвитку й саморозвитку, що сприяє творчому підходу до професійної діяльності, досягненню її максимальної ефективності (О.А.Поліщук та ін.).

У психологічних дослідженнях рефлексія розглядається як відношення до свого буття, опосередковане спільною діяльністю, що сприяє формуванню певного уявлення про себе самого, як про здатного на суспільно - значимі вчинки й дії (О.М.Леонтьєв, В.А.Петровский, Л.С.Виготський та ін.) Узагальненість визначень рефлексії в професійній діяльності педагога в наукових дослідженнях дозволили виокремити наступне. У вузькому змісті - це вміння суб'єкта освітнього процесу аналізувати свою професійну діяльність, вносити в неї корективи й видозмінювати відповідно до особливостей професії; це вміння педагога зіставляти свої особисті й професійні дії з думкою своїх колег, вихованців, батьків. У широкому змісті рефлексія - це одна зі